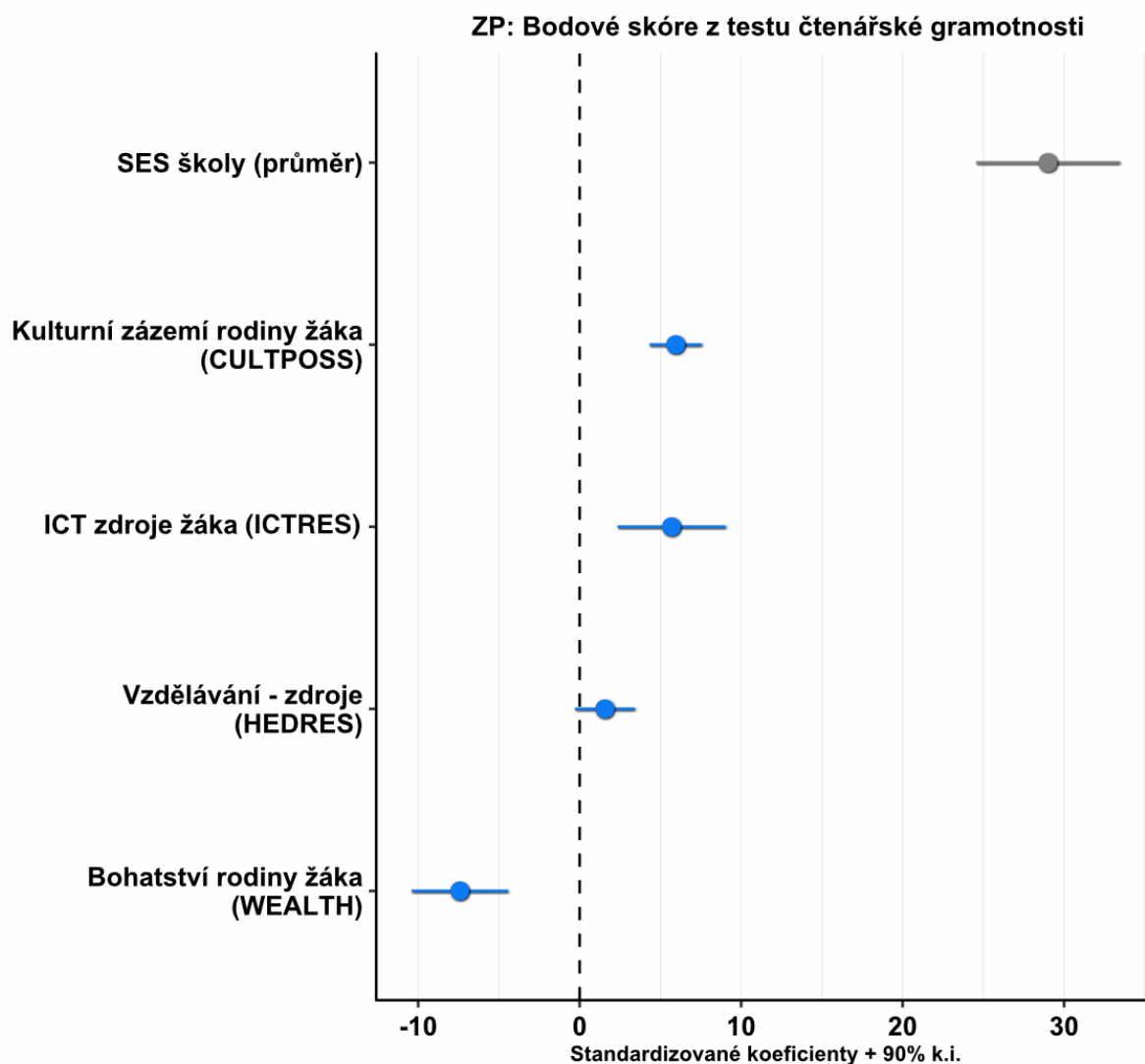

Zásadní otázkou české vzdělávací soustavy je vliv nerovností ve vzdělávání. Tyto nerovnosti jsou dány především rozdílným ekonomickým rozvojem krajů, kdy nižšího rozvoje dosahují strukturálně postižené pohraniční regiony a tzv. vnitřní regiony krajů (viz krajské zprávy ČŠI³). Na úrovni škol jsou pak rozdíly dány diferencovanou skladbou žáků, kteří pocházejí z rodin s rozdílným ekonomickým, sociálním a kulturním statutem. Nejdříve si ukážeme vliv SES na individuální úrovni žáka. Zatímco efekt SES žáka je prokázáný, následující graf ukazuje model, kde jednotlivé dílčí dimenze PISA indexu ESCS vstupují samostatně (individuální úroveň žáka), a lze tak u nich srovnat jejich efekt. Z vizualizace jsou vynechány faktory uvedené v předchozím modelu. Výsledky ukazují, že pro čtenářskou gramotnost je klíčová dimenze kulturního zázemí žáka, poté ICT zdroje žáka, zdroje pro učení nejsou statisticky významné, avšak negativní efekt je u indexu měřícího ekonomickou dimenzí SES. Zde je po kontrole ostatních dimenzí negativní efekt. Tedy žáci z ekonomicky bohatších rodin nemají lepší výsledky, pokud jim chybí kulturní kapitál.

MODEL 2 | Dílčí indexy socioekonomického statusu a jejich vliv na čtenářskou gramotnost

Poznámka: Vytvořeno v programu R, balíček „coefplot“.

Klíčové tedy pro českou vzdělávací soustavu je najít způsob, jak zmírnit rozdíly mezi školami. Výsledky analýz ukazují, že možnou příčinou je homogenita škol s ohledem na SES, kdy na jedné straně máme školy, které navštěvují žáci s nižším SES, na druhé straně školy, které navštěvují výhradně žáci pocházející z rodin s vyšším SES.⁴ Přesto i v těchto školách jsou žáci, kteří se odlišují. Otázkou tedy je, jaký vliv má průměrný SES školy na žáky, kteří mají buď vysoký, nebo nízký SES. To ukazuje následující graf vytvořený z hlavního modelu základního zjištění doplněný o tzv. interakci. Jedná se o graf predikovaných hodnot (osa Y) pro žáky s největším SES (modrou barvou) a pro žáky

³ Kvalita vzdělávání v jednotlivých krajích ČR, Česká školní inspekce, dostupné na: <https://www.csicr.cz/cz/Aktuality/Kvalita-vzdelavani-v-jednotlivych-krajich-CR>

⁴ V případě šetření PISA je heterogenita vyšší kvůli zahrnutí rozdílných druhů škol.